

Gabrielė Zajančauskaitė,

Gargždų „Vaivorykštės“ gimnazijos IVe klasės mokinė

ŠIUOLAIKINIO ŽMOGAUS IŠBANDYMAI: TARP EKRAŅŲ IR SUSVETIMĖJIMO

Pasaulis neprasideda nuo sistemų, technologijų ar laikmečių – jis prasideda nuo mūsų pačių ir to, kaip elgiamės vieni su kitais. Kartais atrodo, kad šiandien gyventi turėtų būti lengviau nei bet kada anksčiau, bet išties problemos išlieka tos pačios, tik kitu pavidalu. Turime daugiau galimybių, daugiau pasirinkimų ir daugiau būdų pasiekti savo tikslus. Tačiau kartu gyvename laikais, kai labai lengva pasimesti tarp to, kas yra tikra, ir to, ką matome ekranuose. Kasdien mus pasiekia šimtai nuotraukų, vaizdo įrašų ir istorijų, dėl kurių galvojame, kad visi aplink gyvena geriau, sėkmingiau ir laimingiau. Matydami kitų gražias akimirkas ar, rodos, tobulus santykius, dažnai pamirštame, kad stebime tik mažą dalelę jų gyvenimo. Socialiniuose tinkluose retas rodo savo nesėkmes, baimes ar sunkias dienas. Dėl to žmogus pradeda galvoti, kad kažkam sekasi geriau nei jam pačiam. Pamažu tampa sunkiau džiaugtis tuo, ką turi, nes dėmesys krypsta į tai, ko trūksta. Vietoje savo stiprybių imame matyti trūkumus, o vietoje džiaugsmo atsiranda nepasitenkinimas savimi. Tais laikais, kai atrodo, jog turime daugiau galimybių nei bet kuri kita karta, jaunimas vis rečiau drįsta kurti santykius, o į meilę ir šeimos kūrimą žiūri kaip į kažką bauginančio, vis bando pabėgti nuo savęs ir savo jausmų, taip pat vis dažniau pasineria į priklausomybes.

Itin didelį vaidmenį jauno žmogaus gyvenime atlieka šeima. Būtent joje pirmą kartą mokomės, kaip atrodo meilė, pagarba ir rūpestis kitu žmogumi. Iš tėvų perimame ne tik vertybes, bet ir bendravimo būdą. Tėvai yra pirmasis pavyzdys ir orientyras vaikui, atėjusiam į šį pasaulį. Tačiau šiandien, nors gyvename tuose pačiuose namuose, dažnai daugiau laiko praleidžiame žiūrėdami į ekranus, nei kalbėdamiesi vieni su kitais. Tėvai ir vaikai vakarienauja prie vieno stalo, tačiau kiekvienas gyvena lyg atskirame pasaulyje. Paradoksalu, kad technologijos leidžia susisiekti per kelias sekundes, tačiau kartais neleidžia išgirsti žmogaus, kuris yra šalia.

„Tėvai – pirmas kelias, pirmas žodis ir namai,

Mamos švelnumas lydi, tėčio stiprybė saugo amžinai.

Jie moko skirti gėrį nuo blogio, tikėti ir nepasiduoti,

Ir nuo mažų dienų kasdien parodo, ką reiškia žmogumi būt.“

Meilė žmogui visada buvo ir yra vienas svarbiausių dalykų gyvenime. Visi norime būti mylimi, suprasti ir priimti. Tačiau šiandieniniame pasaulyje vis daugiau žmonių bijo atsiverti kitam, nes yra bent kartą nuvilti, įskaudinti ar išduoti, o patyrę tokį skausmą, pradėdami statyti sienas aplink save. Rašytojas Džordžas Orvelas savo distopiniame romane apie ateities pasaulį rašė: „Meilė yra neapykanta, karas – taika, o tikroji laisvės kaina – išdavystė.“ Šiais laikais ši mintis daugeliui atrodo artima, nes žmonės vis dažniau painioja tikrus jausmus su tuo, kas yra jų antonimai. Atrodo, kad jei žmogus rūpi, tai turi jo pavydėti, o jei nekontroliuoja, vadinasi, nemyli. Taip pat susidaro įspūdis, kad reikia ginčytis ir „ėsti“ vienam kitą, nes nuolatiniai konfliktai tampa tarsi įrodymu, kad jausmai dar gyvi. Jaunimas pripranta prie minties, jog reikia skaudinti vienam kitą tam, kad vėliau susitaikius santykiai atrodytų stipresni, jog vienas turi nekęsti, kad kitas mylėtų. Dar skaudžiau tai, kad žmonės vis dažniau renkasi atsitraukti vietoj to, kad atvirai pasikalbėtų, o išduoti ima atrodyti lengviau, nei likti ir spręsti problemas kartu. Neretai žmogus pasilieka santykiuose, kurie jį skaudina, nes viliasi, kad ateityje viskas pasikeis, o nusivylę vėl ir vėl, ima nustoti tikėti, kad dar gali būti kitaip. Tačiau meilė neturėtų būti kančia, baimė ar kova dėl kito žmogaus dėmesio. Ji neturėtų versti žmogaus atsakyti savo norų, vertybių ar net paties savęs. Tačiau šiais laikais kurti nuoširdžius santykius tampa vis sudėtingiau.

Nors daugelis svajoja apie meilę, vis dažniau atrodo, kad ieškoma ne jos, o tobulo įvaizdžio. Šiuolaikinėje visuomenėje išvaizda ir kitų nuomonė dažnai tampa svarbesnė už tikrąsias vertybes. Tokia problema galbūt nėra būdinga tik mūsų laikams, ją galime pastebėti dar XIX a. literatūroje. Oskaro Vaildo romano „Doriano Grėjaus portretas“ pagrindinis veikėjas troško amžinai išlikti jaunas ir gražus. Jam tapo svarbiau tai, kaip jis atrodo, o ne tai, kuo tampa kaip žmogus. Nors jo veidas nesikeitė, visi blogi poelgiai atsispindėjo portrete. Galiausiai siekis išsaugoti tobulą išvaizdą tapo jo paties pražūtimi. Ši istorija primena, kad žmogus praranda labai daug, kai rūpinasi tik tuo, kaip atrodo kitų akyse, o ne tuo, koks yra iš tikrųjų. Tačiau net ir šiandien atrodo, kad mažai pasimokyta. Kaip niekada gyvename aplinkoje, kur išorinis grožis iškeliamas aukščiau už vidines dorybes. Žmonės vertinami pagal tai, kaip atrodo, o ne pagal tai, kokie jie yra iš tikrųjų, o socialiniuose tinkluose tai dar labiau sustiprėja. Dėl to neretai atsiranda patyčios, komentarai apie išvaizdą ir spaudimas atitikti tam tikrus standartus, kurie toli gražu nepriveda prie gerų pasekmių.

Dar viena problema, su kuria susiduria nemažai jaunų žmonių, yra smurtas santykiuose. Dažnai manoma, kad smurtas prasideda nuo fizinės jėgos, tačiau iš tikrųjų viskas prasideda daug anksčiau. Nuolatinis menkinimas, kaltinimai, kontrolė ar emocinis spaudimas po truputį griauja žmogaus pasitikėjimą savimi. Ilgainiui jis pradeda tikėti, kad nėra pakankamai geras, kad nėra vertas meilės ar pagarbos. Tokiuose santykiuose dažnai liekama ne iš laimės, o iš baimės likti vienam. Tačiau nėra vienas žmogus neturėtų jaustis pažemintas ar nuolat skaudinamas. Kartais didžiausia drąsa yra ne pasilikti, o suprasti, kad nusipelnei daugiau pagarbos nei gauni ir išeiti.

„Tavo balsas – kaip pažadas mesti

tai, kas žeidžia, bet kitaip drebu visa.

Aš sakau ryte „gana“, sakau „užtenka“,
bet naktį tu vėl esi čia.

Bandžiau išplėsti tave iš krūtinės,
bet tavo vardą kartojau be paliovos.
Tu buvai įprotis, persirengęs stebuklu,
kur skausmas vadinamas artumu.“

Jau nebestebina tai, kad priklausomybės tampa rimta jaunų žmonių problema. Iš pradžių alkoholis, narkotikai ar elektroninės cigaretės dažnai atrodo kaip paprastas būdas atsipalaiduoti ar pabėgti nuo streso, tačiau laikui bėgant tai tampa iš vidaus griaunančiu įpročiu. Nors dalis jaunimo į tai klimpsta vedami noro pasirodyti ar pabėgti nuo tuštumos, vis dažniau girdime ir apie pavojingus atvejus, kai žmonėms be jų žinios į gėrimus yra įmaišomos narkotinės medžiagos. Dažniausiai tai daroma siekiant pasinaudoti kitu žmogumi, todėl ši problema tampa ne tik priklausomybių, bet ir saugumo klausimu. Šiuolaikinis jaunimas dažnai slepia savo skausmą po vakarėlių šviesomis, tačiau nė viena priklausomybė neišgydo to, nuo ko bėgama. Deja, visuomenėje vis dar trūksta supratimo ir pakantumo – esame linkę greitai smerkti, bet retai susimąstome, kodėl žmogus apskritai atsiduria tokioje situacijoje, nors iš tikrųjų ištiesta pagalbos ranka tokiam žmogui gali apversti visą pasaulį aukštyn kojomis.

„Pradžioj tai tik pabėgimas –
nuo streso, pasaulio, savęs.
Stiklo dugne užgimsta „vos vienas kartas“
ir jis pasirenka tave.

Kartais užtenka vieno žvilgsnio,
vieno pokalbio,
kai viskas slysta iš rankų.
Ir ten, kur atrodė, kad jau per vėlu,
staiga užgimsta mažas „dar galiu“.

Vis dėlto, nepaisant šių laikų gyvenimo sunkumų, žmonės vis dar turi pasirinkimą, kaip į juos reaguoti ir kaip elgtis su kitais. Juk svarbiausia ne tai, ką matai, jauti ar girdi, o tai, kaip visa tai priimi. Nors dažnai kalbama apie susvetimėjimą, priklausomybes ar emocinius sunkumus, tai atskleidžia ne tik visuomenės problemas, bet ir primena, kaip svarbu išlikti žmogiškiems. Daug sunkumų kyla iš vienatvės ir ryšio su kitais stokos. Kai žmogus nesijaučia išgirstas ar suprastas, jis tampa labiau pažeidžiamas ir gali pasukti destruktiviu keliu. Jauno žmogaus, kurio asmenybė dar formuojasi, gyvenime itin didelį vaidmenį atlieka aplinkiniai žmonės bei jų gebėjimas išklaudyti. Nesmerkimas ir supratimas dažnai tampa tuo, ko labiausiai trūksta. Apie tai primena ir Vytauto Mačernio mintys. Poetas rašė: „Mes patys esame šviesa, patys esame saulė, tad neaimanuokime, kad aplink tamsu, jei pamiršome nušviesti sau kelią.“ Šie žodžiai primena, kad didžiausi pokyčiai prasideda nuo paties žmogaus pasirinkimų. Galbūt didžiausia šių dienų problema nėra socialiniai tinklai ar priklausomybės, gal didžiausia problema atsiranda tada, kai pamirštame būti žmonėmis – išgirsti, padėti ir būti šalia. Nepaisant metų skirtumų, kol mokame mylėti, išklaudyti, atsiprašyti ir ištiesti pagalbos ranką kitam, tol dar turime viltį kurti bendruomenę, kurioje gera būti visoms kartoms.

„Viskas prasideda nuo mūsų pačių,
nuo žvilgsnio, kuris nesmerkia,
nuo žodžių „čia esu“,
nuo ištiestos rankos,
paduotų batų einant akmenuotu keliu.

Ir gal tai nepakeis viso pasaulio iš karto,
bet bent vienam žingsniui suteiks daugiau jėgos,
vienam žmogui – mažiau naštos,
vienai dienai – daugiau šviesos.

Ir vietoje skundų, kad pasaulis griūva,
kad kartos ritasi žemyn,
galime tapti tuo, ko trūksta –
žmogiškumu vieni kitiems.“